

IV. Juvenália

az Eötvös Collegium Magyar műhelyének minikonferenciája

Budapest, 2016. május 6.

PROGRAM- ÉS ABSZTRAKTFÜZET

Készítették a szervezők:

Ballagó Júlia

Cser Nóra

Varga Virág

PROGRAM

2016. május 6.

11.00–11.15 **Megnyitó, köszöntő** – Dr. Laczkó Krisztina, műhelyvezető

11.15–11.45

Nyelvtudomány szekció

elnök: **Horváth Péter**, ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola, PhD-hallgató

11.15–11.45 BASS Judit: Adalékok a *be* igekötő szemantikai vizsgálatához

12.00–13.30

Irodalomtudomány szekció

elnök: **Dr. Bengi László**, ELTE BTK Összehasonlító Irodalom- és Kultúratudományi Tanszék, adjunktus

12.00–12.30 FARKAS Flóra: *Ars compilandi*, avagy az auctoritas mint késő középkori levelek szervezőelve – Leonhard Huntepichler: *Tractatus de ingressu in religionem*

12.30–13.00 KUKRI Mátra Mária: A megváltás lehetőségei – Jókai Anna *Godot megjött* és Samuel Beckett *Godot-ra várva* című művének összevetése

13.00–13.30 CSETE Soma: Befelé zsugorodó gyümölcshús – Tér és szubjektum Tandori Dezső *Töredék Hamletnek* című kötetében

13.30–13.50 **A *Juvenália: kettő–három* című kötet bemutatója** – Dr. Laczkó Krisztina

Nyelvtudomány szekció

BASS JUDIT (ELTE, EJC)

Adalékok a *be* igekötő szemantikai vizsgálatához

Előadásom témája a neologizmusokban megjelenő *be* igekötő szemantikai vizsgálata kognitív nyelvészeti keretben. Célom a jelenséget vizsgáló hagyományos és kognitív elméleti keret rövid ismertetése és összevetése egy nagyobb kutatás megalapozásaként. Az igekötő szemantikai elemzések a szaliens jelentésekből kiindulva vizsgálom a neologizmusokban megjelenőket. Ezek közül a nyelvi rendszer szabályaitól eltérő, tehát a *nem szaliens ige + igekötő* szerkezetek analógiájára létrejött neologizmusokat emelem ki, külön hangsúlyt helyezve a Nádasy Ádám által szubmerzív akcióminőségnek nevezett kategóriára. Ehhez a hagyományosabb megközelítésben Ladányi Mária modelljét veszem alapul, a kognitív irányzat felől közelítve pedig a Tolcsvai Nagy Gábor által kidolgozott módszertant alkalmazom. Feltételezem, hogy habár a két modell kategóriái nagymértékben lefedik egymást, egyes, a szubmerzív akcióminőség alá sorolt jelentések nem felelnek meg a kategória feltételeinek, és a *be* igekötő újabb, szakirodalmilag még definiálatlan jelentésének kialakulását jelzik.

Hipotézisem igazolására korpuszvizsgálatot végeztem néhány kiválasztott igével, illetve kérdőíves felméréssel tettem kísérletet a feltételezett új jelentés körvonalazására. A korpuszvizsgálatot az MNSz2 mellett internetes gyűjtésekből összeállított kisebb korpuszon végeztem, a kérdőív felvételekor Budapesten tanuló egyetemisták voltak az adatközlőim. Az utóbbi felmérés egyben módszertani kísérlet is: a neologizmusok asszociációval történő előhívásának, illetve a minél pontosabb jelentésmeghatározásnak keresi a lehetőségeit. A jelenlegi előadásban célom nem az általam feltételezett új jelentés pontos leírásában, hanem létének igazolásában, a jelenséget leíró hagyományos és kognitív modell összevetésében, illetve a kérdőív tesztelésében áll.

A kutatás folytatásaként célom a kérdőív tökéletesítése a próbafelmérések tapasztalatai alapján, az új változat felvétele több adatközlővel, majd ennek eredményeire alapozva korpuszvizsgálat elvégzése további *be* igekötős neologizmusokon, pontosabb szemantikai elemzés lehetőségét teremtve meg ezzel.

Irodalomtudomány szekció

FARKAS FLÓRA (ELTE, EJC)

***Ars compilandi, avagy az auctoritas mint késő középkori levelek szervezőelve*
Leonhard Huntichler: *Tractatus de ingressu in religionem***

A domonkos kultúra szerepe a magyar népnyelvű írásbeliség kibontakozásában és fellendülésében rendkívül jelentős, ugyanakkor a magyar egyházpolitikára is hatást gyakorolt. A rendi reformok végrehajtásához Hunyadi János hívására hazánkba érkezett bécsi domonkosok közül kiemelkedik Leonhard Huntichler rendtartományfőnök és teológiaprofesszor személye, akinek sokoldalú munkásságából ránk maradt viszonylag terjedelmes életművének egyes részei mindmáig kiadatlanok.

Kutatásom tárgya Huntichler *Tractatus de ingressu in religionem* címen emlegetett, Szécsi Dénes esztergomi érsekhez írott levelének elemzési szempontokat is kínáló filológiai vonatkozásai. E művében Huntichler az érsek unokaöccsének rendbe lépése mellett hoz fel *auctor*-hivatkozásokkal bőségesen megtámogatott, jól strukturált érvrendszert. Leggyakrabban idézett forrásai Aquinói Szent Tamás *Summa Theologiae*-je és egyházatyák (pl. Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus) írásai. Szembetűnő, hogy néha még a szentírási szakaszokra való hivatkozások is ezen szerzők értelmező idézeteinek átvételei. A szöveg forrásai alapján következtetéseket vonhatunk le a korabeli domonkos könyvkultúrára vonatkozóan is.

Előadásomban először a kézirat kutatásának paleográfiai fázisát mutatom be, majd a szöveg stílusbeli és szerkezeti sajátosságait ismertetem, összefüggésben a mű *auctor*okhoz való viszonyával és az idézés vagy interpretáció módjaival annak fényében, ami a késő középkori levéltudomány (például a más szempontokból már humanistának tartott Huntichler-kortárs Vitéz János leveleit) jellemzi. Mindamellett, hogy néhány formai jegyet leszámítva e művet inkább tekinthetjük értekezésnek a szerzetesi életforma előnyeiről, semmint a mai értelemben vett levélnek, a szerző szándéka kifejezetten konkrét. Így sor kerül a történeti kontextus felvázolására is – mit jelentett domonkos szerzetessé válni a XV. században egy alacsonyabb sorból származó és mit egy (mint jelen esetben) arisztokrata fiatalember számára.

Távolabbi tervem a kézirat kritikai kiadásának elkészítése, mely magában foglalja a szó szerinti és a szabad idézetek forrásainak feltárását, s a szöveghelyek pontos összevetése révén céloim nemcsak a szövegművek helyreállítása, hanem a szabad idézetek és esetenként átfogalmazások kapcsán a feltűnőbb tartalmi eltérések okának felderítése.

KUKRI MÁRTA MÁRIA (ELTE, EJC)

A megváltás lehetőségei – Jókai Anna *Godot megjött* és Samuel Beckett *Godot-ra várva* című művének összevetése

Előadásomban Samuel Beckett *Godot-ra várva* című drámáját vetem össze Jókai Anna *Godot megjött* című művével, amely a hazai irodalomban talán legexplicitebben reflektál a Beckett által ábrázolt kiüresedett világra. Az összevetés alapötletét az adta, hogy a keresztény spirituális irodalom világgépe szemben áll a beckett-i megválthatatlansággal, így a két mű alapvetően két különböző véleményt képvisel a témával kapcsolatban. Ezt a két nézőpontot szeretném összevetni az általam relevánsnak ítélt szempontok alapján. Véleményem szerint azért is érdemes behatóbban foglalkozni a Jókai-művel, mert a hazai irodalmi recepciótörténetben kisebb visszhangra talált, és elemzése a beckett-i mű új szemszögből való megismerését, átértelmezését is segítheti.

A *Godot megjött* című mű műfajában és témájában illeszkedik az emberiségköltemények sorába. A műfajt tekintve a szakirodalomban megoszlanak a vélemények, hiszen nem lehet egyértelműen eldönteni, hogy kisregényről vagy színműről van-e szó.

Az előadásban mindkét álláspont képviselőitől szeretnék felvázolni néhány érvet. Elemzésem során kitérek a két mű térbeli és időbeli viszonyainak az összehasonlítására, felhasználva és ütköztetve Hernádi Mária és Darvasi Ferenc észrevételeit. Ezek eltérőek abban a tekintetben, hogy a Jókai Anna által megjelenített világot aktualizálni lehet-e térben és időben a mai Közép-Kelet-Európára. Ennek a végkifejlet értelmezése szempontjából lehet jelentősége, amint az majd előadásomból kiderül.

Ezen kívül feltárom, hogy miben tér el a *Godot megjött* általános emberábrázolása a Beckett-féle drámáétól, illetve hogyan értelmezi át az egyes karakterek szerepét a keresztény realizmus világgépe alapján, melyben nem teljesen reménytelen az ember helyzete, szemben azzal, amit a *Godot-ra várva* implikál. Jókainál az ember fejlődőképes, mely ellenkezik a beckett-i képpel.

Referátumom következő részében felvázolom a szereplők közti viszonyokat, az értelmezési lehetőségeket, kiemelve Godot és Sadot figuráinak kapcsolatát, illetve Godot lehetséges kilétét.

Végül összevetem a művek végkifejletét, és eljutok arra a következtetésre, hogy a *Godot megjött* című mű végkimenetele reményteljesebb, mint a Beckett-drámáé, hiszen a megváltás lehetséges, csupán az a kérdés, hogy az ember fogékony-e erre az üzenetre, képes-e azt élete részévé tenni. Ezt a kérdést Jókai Anna műve nyitva hagyja, a mindenkori értelmező feladata választ találni rá.

CSETE SOMA (ELTE)

Befelé zsugorodó gyümölcsbőr – Tér és szubjektum Tandori Dezső *Töredék Hamletnek* című kötetében

Előadásomban Tandori Dezső 1968-ban megjelent, *Töredék Hamletnek* című verseskötetének szubjektumelméleti és terpoétikai elemzésére teszek kísérletet.

A kötetet az irodalomtörténeti recepció jelentős része pusztán egy költészeti elrugaszkodásnak látta, melynek célja egy olyan poétikai váltás megteremtése, amely után Tandori második könyve már hitelesen szólhat meg. Az itt tárgyalt verseket csak az *Egy talált tárgy megtisztítása* költői hangjának előképének tekintik, egyfajta formai úttörés szintjére fokozva le azokat, és bár a recepció egy másik vonulata kiemeli a kötet önmagában való poétikai és gondolati vívmányait, elválaszthatatlannak tekinti Tandori második munkájától. Egyedül talán Doboss Gyula és Schein Gábor elemzi a *Töredék Hamletnek* az *Egy talált tárgy megtisztításától* külön való filozófiai mélységeit. Előbbi, míg az én perceptuális változásának és a szubjektumtöredékek folyamatos egybejátszásának bemutatására koncentrálok, addig „csak” egy poétikatörténeti, egy költői-alkotói létmódbeli direktívaváltást von le a kötet konklúziójaként, Schein azonban már kiemeli, hogy ennek a lírának elsődleges vonatkozása szubjektumszemléleti.

Szubjektumelméleti háttérként Ludwig Wittgenstein *Tractatus*-át és Tábor Béla terpoétikai filozófia gondolatait használom fel. Ha az osztrák gondolkodó leghíresebb kinyilvánítását („*Nyelvem határai világom határait jelentik.*”) a versekre vonatkoztatjuk, akkor beláthatjuk, hogy a tárgyalt kötet nem csupán egy költészeti útkeresés, a versszerűség ismérveit semlegesítő szövegek megalkotásának kísérlete, hanem a szó szoros, ontológiai értelmében vett antilétharc.

Doboss a kötetkompozíciónak határozott zeneelvűséget tulajdonít, szerinte a ciklusok (és bennük a versek) elrendezettsége a folyamatos felelgetést, a fő téma állandó továbbfejlesztését és variációját valósítja meg. Ebből kiindulva és a *Töredék Hamletnek* által képzett filozófiai-poétikai ívet szem előtt tartva a kötet fent meghatározott irányultságú elemzését kronologikusan, ciklusról ciklusra, szinte versről versre hajtom végre.

Előadásom célja a *Töredék Hamletnek* költészeti ívének átfogó, ontológiai-filozófiai, Tandori terpoétikájával szoros, leválaszthatatlan viszonyban maradó rekonstrukciója.

JEGYZETEK

JEGYZETEK

JEGYZETEK

IV. Juvenália
2016.
Eötvös József Collegium Magyar műhely
1118 Budapest, Ménesi út 11–13.
<http://honlap.eotvos.elte.hu/magyar>
<https://www.facebook.com/magyarmuhely>

magyar
műhely